

Savitaipaleen opiskeluhooltosuunnitelma lukiokoulutukseen

5 / 2023

- 1. Johdanto**
- 2. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista**
- 3. Opiskeluhoitopalveluiden työn- ja vastuunjako sekä yhteistyö**
- 4. Yhteisöllisen opiskeluhuollon rakenteita**
 - 4.1. Opiskeluhoitoryhmät
 - 4.2. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
 - 4.3. Opiskeluhuollosta tiedottaminen
 - 4.4. Opiskeluhuollon seuranta ja kehittäminen
- 5. Yksilökohtainen opiskeluhoito**
- 6. Opiskeluyhteisön sekä -ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen**
 - 6.1. Opiskelijoiden osallisuus ja yhteisöllisyys
 - 6.2. Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen opiskeluympäristössä
 - 6.3. Liikkuva opiskelu
 - 6.4. Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
 - 6.5. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
 - 6.6. Opiskelijoiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
 - 6.6.1. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen
 - 6.6.2. Menettelytavat väkivaltatilanteissa
 - 6.6.3. Kiusaamiseen puuttuminen
 - 6.6.4. Häirintään puuttuminen
 - 6.6.5. Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen Etelä-Karjalan kouluissa
 - 6.7. Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa
 - 6.7.1. Varautuminen ja ennaltaehkäisy
 - 6.7.2. Ohjeet erilaisia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten
 - 6.7.2.1. Yleiset toimintaohjeet
 - 6.7.2.2. Tilannekohtaiset toimintaohjeet
 - 6.7.3. Toiminta kriisitilanteissa (Kriisisuunnitelma)
 - 6.7.3.1. Kriisiryhmä
 - 6.7.3.2. Lukiolaisten kohtaaminen kriiseissä
- 7. Liitteet**
 - Liite 1. Järjestyssäännöt
 - Liite 2. Lastensuojeluilmoitus
 - Liite 3. Lukion ohjaussuunnitelma
 - Liite 4. Savitaipaleen lukion kurinpitosuunnitelma
 - Liite 5. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

1. Johdanto

Savitaipaleen lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa käytetään lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä *opiskeluhoolto* lukiolain (714/2018) *opiskelijahuolto*-käsitteen sijasta. Opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman (luku Opiskeluhoolto). Savitaipaleella lukiokoulutusta järjestää Savitaipaleen lukio.

Lukiokoulutuksen opiskeluhoollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Laki koskee esi- ja perusopetusta sekä toisen asteen koulutusta. Lain tavoitteena on yhtenäisen kokonaisuuden luominen opiskeluhooltoon.

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät Savitaipaleen lukion opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on kaikkien lukiossa työskentelevien tehtävä ja usein monialaista ja moniammatillista yhteistyötä lukion henkilöstön ja eri hallinnonalojen työntekijöiden kesken.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Siksi yhtäaikaaisesti pyritään pitämään huolta sekä opiskelijoiden hyvinvoinnista että tietojen, taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittymisestä. Hyvinvointi ja turvallisuudentunne nähdään oppimisen edellytyksenä. Opiskeluhoolto on osa koulun perustoimintaa, joka sisältää ennaltaehkäisevää työtä, huolen puheeksi ottamista ja ongelmiin puuttumista. Tyypillisiä huolenaiheita lukiossa ovat oppimiseen liittyvät vaikeudet sekä psykososiaaliset, psykosomaattiset ja terveyteen liittyvät ongelmat.

2. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoollopalveluista

Opiskeluhoollon ja käytettävissä olevien opiskeluhoollopalveluiden kokonaistarpeen arvioinnissa on hyödynnetty kouluterveyskyselyn 2021 sekä lukion arviointikyselyn 2022 ja 2023 tuloksia. Lisäksi arvioon ovat vaikuttaneet opiskelijakunnan hallituksen, opetushenkilöstön sekä opiskeluhoollohenkilöstön näkemykset.

Kouluterveyskyselyn ja lukion arviointikyselyn tulokset osoittavat selkeästi, kuinka **suuri tarve on mielenterveystyölle**. Tarvitaan mielenterveyspalveluita, jotka tukevat jaksamista sekä auttavat vähentämään henkistä kuormitusta ja jotka ovat helposti saatavilla. **Opiskeluhoollon palveluita pitää lisätä:** Savitaipaleen lukion tarve erilliselle koulumielenterveystyöntekijälle on vähintään 0,5 henkilötyövuotta. Psykologipalveluiden saatavuus ei ole riittävä. Korona-aikana koko Savitaipaleen opetustoimessa oli viikoittain käytettävissä vain kuusi tuntia etäpalveluja. Syksystä 2023 alkaen psykologipalvelut vähenevät Savitaipaleella entisestään, ja psykologi on Savitaipaleella vain yhtenä päivänä viikossa. Psykologin resurssia lukiokoulutuksessa pitäisi kasvattaa vähintään 0,35 henkilötyövuodella.

Tarve kuraattori- ja terveydenhuoltopalveluille on resursoitua suurempaa: Opiskelijakunnan mukaan vastaanotolla pitäisi saada käydä tarpeen mukaan ja päivittäin pitäisi olla mahdollisuus päästä terveydenhoitajan, kuraattorin tai vastaavan työntekijän luo. Esimerkiksi ahdistusta ei voi ennakoita ja aikatauluttaa. Työntekijöiden aikataulussa pitäisi olla väljyyttä, jotta palvelut ovat saavutettavissa silloin, kun tarve on. Osaviikkoisuudessa opiskelijoille ei synny selkeää käsitystä, milloin henkilöstö on tavoitettavissa ja milloin vastaanotolle voi mennä ilman ajanvarausta. Lisäksi osaviikkoisuus tekee järjestelmästä haavoittuvan, koska syntyy tilanteita, jolloin kukaan hyvinvointialueen työntekijöistä ei ole paikalla esim. sairastumisen tai koulutuspäivien vuoksi. **Opiskelijakunnan hallitus painotti myös tuen katkeamattomuutta ja kuulluksi tulemistä opiskeluhuollon palveluissa:** On varmistettava, että yksilökohtainen tuki ei katkea. Yksilöllistä tukea on myös annettava, kun opiskelija ilmaisee ongelman tai avuntarpeen.

Henkilökunnankin mielestä kuraattori- ja terveydenhuoltopalveluita tarvitaan lisää. Esimerkiksi ennaltaehkäisevään työhön tarvitaan lisää aikaa ja resursseja. Koulun opiskeluhoito- ja opetushenkilöstö joutuu paikkaamaan sitä, etteivät opiskelijat saa tarvitsemiaan Lasten ja nuorten talon tai nuorisopsykiatrian palveluita. Savitaipaleen erityispiirteinä on, että välimatka Lappeenrantaan vaikeuttaa nuorille tarkoitettujen mielenterveys- ja terveystalujen käyttöä. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystalulle / hyvinvointialueelle on useaan otteeseen esitetty, että **opiskeluhoollon palveluiden saavutettavuutta Savitaipaleella pitäisi lisätä yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi.**

Muut toiminnan erityispiirteet liittyvät opiskelutaitoihin: Opiskelijoilla saattaa olla **oppimisvajetta tai puutteelliset opiskelutaidot** peruskoulusta. Monet opiskelijat tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta opintojensa suorittamiseen. Poissaoloista seuraa työkuormaa, ajanhallinnan ongelmia sekä stressiä niin opiskelijoille kuin opettajille, jotka toteuttavat yksilöllisiä erityisjärjestelyitä. Kouluterveyskyselyn sekä lukion arviointikyselyn mukaan **elintavat haastavat opiskelua:** eri toten yöunen, keskittymisen ja toiminnanohjauksen puute heikentää oppimista ja lisää kuormituksen kokemusta. Opiskelijakunnan mielestä lukion toimintakulttuuriin tarvitaan **sukupuolittietoisuutta ja sukupuolten moninaisuuden huomioimista.**

3. Opiskeluhoollon palveluiden työn- ja vastuunjako sekä yhteistyö

Savitaipaleen lukiokoulutuksessa opiskeluhoollon palveluihin kuuluvat opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut, jotka järjestää Etelä-Karjalan hyvinvointialue. Opiskeluhoollon palveluissa toimivat terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit sekä lääkärit. Hyvinvointialueen opiskeluhoollon palveluiden henkilöstö tekee tiivistä yhteistyötä koulun muun henkilökunnan kanssa. Palveluja tarjotaan ensisijaisesti paikan päällä, mutta tarvittaessa niitä on mahdollista saada myös etänä.

Kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan yhteystiedot löytyvät Wilmasta, ja heihin voi olla yhteydessä puhelimitse, sähköpostitse tai Wilman välityksellä. Yhteydenotot koululääkäriin tapahtuvat terveydenhoitajan kautta. Palveluihin ohjaututaan, kun opiskelija tai hänen huoltajansa ottaa yhteyttä tai kun joku opiskelijan läheinen tai koulun työntekijä ilmaisee tästä huolensa. Aloitteen voi tehdä myös kuraattori, psykologi tai terveydenhoitaja itse.

Opiskeluterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa: terveystarkastuksia sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvien fyysisten ja psyykkisten sairauksien ja riskitekijöiden seulontaa. Opiskeluhuollon **terveydenhoitajan** tehtäviä ovat terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat sekä rajoitetusti sairaudenhoidolliset asiat, mielenterveysasiat, päihde- ja seksuaaliterveysneuvonta sekä -hoito. Sairaus- ja tapaturma-asioissa terveydenhoitaja neuvoo ja ohjaa tarvittaessa jatkohoitoon. Sekä terveydenhoitaja että lääkäri tekevät terveystarkastuksen toiseen asteen opiskelijoille. Oman oppilaitoksen terveydenhoitaja tekee myös kutsunnanalaitosten opiskelijoiden ennakkoterveystarkastukset.

Kouluterveydenhoitaja työskentelee Savitaipaleella säännöllisessä viikkotyöajassa maanantaista torstaihin. Kouluterveydenhoitajan työaika jakautuu Europaeuksen koulun, Heituinlahden koulun ja Savitaipaleen lukion kesken. Kouluterveydenhoitaja on yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän jäsen ja tarvittaessa yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän jäsen. Kouluterveydenhoitaja toimii koollekutsujana opiskeluyhteisön ja -ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastuksissa.

Suun terveydenhuolto on osa opiskeluterveydenhuoltoa. Alle 18-vuotiaille suun terveydenhuolto on maksutonta. Suuhygienistit ja hammashoitajat tekevät nuorten suun terveystarkastuksia mm. Savitaipaleen hyvinvointiasemalla.

Psykologi on Savitaipaleella yhtenä päivänä viikossa. Psykologin työaika jakautuu Europaeuksen koulun, Heituinlahden koulun ja Savitaipaleen lukion kesken. Koulupsykologi keskittyy erityisesti oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja konsultointiin. Psykologi on yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän jäsen ja tarvittaessa yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän jäsen.

Koulukuraattori työskentelee koulukeskuksessa 3,5 päivänä viikossa (tiistaista perjantaihin). Koulukeskuksessa kuraattorin työaika jakautuu Europaeuksen koulun ja Savitaipaleen lukion kesken. Kuraattori on koulukeskuksessa toimiva sosiaalityön ammattilainen, jonka työ on sekä yksittäisten opiskelijoiden että koko kouluyhteisön hyvinvoinnin tukemista. Kuraattorin työ lukiossa on muodostunut pääsääntöisesti yksilötapaamisista. Opiskelijat hakevat tukea erityisesti ajanhallintaan, stressinsäätelyyn sekä ahdistusoireiluun, joka estää tekemistä ja heikentää yöunia. Tarvittaessa kuraattori tekee yhteistyötä opettajien, Lasten ja nuorten talon tai muiden nuoren tilanteeseen linkittyvien tahojen kanssa. Yksilötapaamisten lisäksi kuraattori suunnittelee ja toteuttaa ennaltaehkäisevää tai tarveperustaista ryhmätoimintaa.

Kuraattori osallistuu alansa asiantuntijana kouluyhteisön toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistamiseen. Kuraattori kuuluu oppilaitoskohtaiseen opiskeluhooltoryhmään ja tarvittaessa yksilökohtaiseen opiskeluhooltoryhmään. Kuraattori osallistuu myös erilaisiin lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttaviin alueellisiin työryhmiin.

Hyvinvointialue tarjoaa opiskelijoille myös **livechat-palvelun**. Opiskeluterveydenhuollon chat-palveluun pääsee liittymään [ekhva](#) -verkkosivuilta chat-kuplan kautta.

4. Yhteisöllisen opiskeluhuollon rakenteita

Opiskeluhuoltoa toteutetaan **ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona**. Opiskeluhuolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Lukiolaisten hyvinvointia edistetään ensisijaisesti vaikuttamalla niihin ryhmiin ja yhteisöihin, joiden jäseninä nuoret ovat. Ennaltaehkäisevinä toimintatapoina ovat tuen varhainen tunnistaminen ja oikea-aikaisuus, arvostava vuorovaikutus sekä osallisuutta, oppimista ja hyvinvointia edistävät toimintatavat ja pedagogiset ratkaisut. Yhteisölliseen opiskeluhuoltoon kuuluu myös lukion sekä sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistyö: ammattialoittain eriytyneen työn ohella opiskelijoiden hyvinvointia tuetaan monialaisesti ja moniammatillisesti.

4.1. Opiskeluhuoltoryhmät

Savitaipale kuului neuvottelukuntaan, joka Etelä-Karjalan sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystalveliin (Eksote) palaverissa 22.4.2014 päätettiin nimetä maakunnalliseksi opiskelijahuollon ohjausryhmäksi. Koollekutsujana toimi Eksote. Savitaipaletta neuvottelukunnassa on edustanut rehtori tai apulaisrehtori. Neuvottelukunta on kokoontunut kaksi kertaa vuodessa. Hyvinvointialueisiin siirryttäessä maakunnallinen opiskelijahuollon ohjausryhmä muuttuu **alueelliseksi opiskelijahuollon yhteistyöryhmäksi** ja järjestäytyy uudelleen. Alkuvaiheessa yhteistyöryhmä kokoontuu tiiviimmin, 2 - 3 kertaa lukukaudessa. Myöhemmin kokoontumistiheyttä väljennetään. Savitaipaletta edustavat hyvinvointialueen yhteistyöryhmässä sivistystoimenjohtaja ja apulaisrehtori. Alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän toimintaa koordinoi ja suunnittelee kuntien edustajista koottu pienempi ryhmä. Länsi-Saimaan kuntia em. ryhmässä edustaa yksi jäsen, ja edustusvastuu kiertää Länsi-Saimaan eri kunnissa.

Savitaipaleen **koulutuksenjärjestäjäkohtainen opiskeluhuoltoryhmä** kokoontuu kaksi kertaa lukuvuodessa, kerran syksyllä ja kerran keväällä. Ryhmään kuuluu edustajat kaikista kunnan sivistystoimen yksiköistä. Ryhmä koordinoi ja yhteensovittaa kunnan opetusyksiköiden opiskeluhuoltoa. Tätä ryhmää johtaa sivistystoimenjohtaja.

Koulukeskuksessa **oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä** on peruskoulun ja lukion yhteinen. Tätä ryhmää johtaa apulaisrehtori. Muita jäseniä ovat rehtori, koulun erityisopettajat ja erityisluokanopettajat, opinto-ohjaajat, kuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi sekä oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien edustajat. Opiskelijakunnan hallitus valitsee joukostaan edustajan opiskeluhuoltoryhmään. Savitaipaleen lukion tukiyhdistyksen hallitus valitsee joukostaan huoltajajäsenen.

Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, pääsääntöisesti kuitenkin useammin. Oppilas-, opiskelija- ja huoltajaedustajat osallistuvat niihin kokouksiin, joihin heidän on mahdollista osallistua. Lukuvuoden kokousten ajankohdat päätetään lukuvuoden ensimmäisessä kokouksessa.

Koulukeskuksen yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä laatii joka lukuvuodeksi suunnitelman toimenpiteistä, joilla edistetään osallisuutta, oppimista ja hyvinvointia lukiossa. Ryhmän jäsenet ovat omalta osaltaan mukana toimien toteuttamisessa. Opiskeluhooltoryhmässä käsitellään myös ajankohtaisia asioita niin koulukeskuksen kuin alueellisella tasolla. Ryhmän kokouksen esityslista pyritään suunnittelemaan etukäteen. Kokouksen keskeiset asiat ja työnjako kirjataan jälkikäteen muistioon, jonka laatimisesta vastaa vuorollaan kukin henkilökuntaan kuuluva opiskeluhooltoryhmän jäsen. Opiskeluhooltotyötä arvioidaan lukuvuosittain esimerkiksi lukuvuosikyselyissä, opettajainkokouksissa ja opiskeluhooltoryhmässä.

4.2. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhooltoja toteutetaan **yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa**. Yhteistyötä tehdään Etelä-Karjalan hyvinvointialueen toimintojen (esim. LaNu) sekä poliisin kanssa tilanteiden edellyttämällä tavalla. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Opiskeluhoollon yhteistyötä opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa kuvataan lukion ohjaussuunnitelmassa (liitteenä).

Opiskelijat voivat osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen erityisesti opiskelijakuntatoiminnan kautta. Opiskelijakunnan hallitus valitsee joukostaan edustajan opiskeluhooltoryhmään. Opiskelijakunnan hallitus nostaa esiin opiskelijoiden näkemyksiä ja palautteita, joita sitten työstetään yhdessä henkilökunnan kanssa aiheeseen sopivalla tavalla. Yksittäisten opiskelijoiden esittämät havainnot ja parannusehdotukset otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon, kun ne ovat lukion tai opiskeluhoollopalveluiden henkilöstön tiedossa. Opiskelijoiden osallisuutta käsitellään tarkemmin luvussa 6.1.

Vuosittain toteutettavassa lukion arviointikyselyssä 1. ja 2. vuoden opiskelijat saavat arvioida opiskeluhoollon ja antaa siitä palautetta. Myös valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä 1. ja 2. vuoden opiskelijat voivat arvioida ja antaa palautetta opiskeluhoollon.

Huoltajan rooli on tärkeä erityisesti opintojen alkuvaiheessa, sillä aloittaessaan opintojaan toisella asteella opiskelija on useimmiten alaikäinen ja oppivelvollinen. Ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja vastaavat pitkälti kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Lukion ensimmäisen vuoden aikana sekä opiskelijoita että vanhempia perehdytetään lukiokoulutukseen, sen toimintatapoihin ja menettelyihin. Vanhempaintapaamiset ja -illat ovat osa koulun ja kodin yhteydenpitoa. Opiskelijoiden huoltajille esitellään järjestyssäännöt ja erilaiset suunnitelmat, joilla opiskelijan hyvinvoinnista huolehditaan. Wilma mahdollistaa kiinteän yhteydenpidon silloinkin, kun huoltaja ei pääse lukion järjestämiin tilaisuuksiin.

Huoltajat voivat seurata alaikäisten opiskelijoiden opintoja ja olla yhteydessä opettajiin tai muuhun lukion henkilökuntaan Wilma-järjestelmässä. Lisäksi useilla työntekijöillä on työpuhelinnumero, josta heidät tavoittaa. Huoltajat ovat mukana alaikäisiä opiskelijoita koskevien opiskeluhoollon toimien suunnittelussa, ja heihin ollaan yhteydessä, mikäli asia niin vaatii.

Huoltajat voivat osallistua lukiokoulutuksen toiminnan arviointiin huhti-toukokuussa. Arviointiin (lukuvuosikysely) sisältyy kokonaisuus opiskeluhoollon ja

opiskeluhuoltopalveluista. Oppilaitoskohtainen yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä suunnittelee ja päättää, miten opiskelijoiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyiden tuloksia käsitellään ja hyödynnetään ja miten niistä tiedotetaan (Wilma, vanhempainillat, ryhmänohjaajan tapaamiset). Huoltajat voivat osallistua lukion opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Huoltajien edustajalla on mahdollisuus osallistua koulukeskuksen yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin, kun niissä käsitellään lukion asioita. Savitaipaleen lukion tukiyhdistyksen hallitus valitsee joukostaan huoltajajäsenen.

4.3. Opiskeluhuollosta tiedottaminen

Opiskeluhuollon kokonaisuudesta tiedotetaan seuraavilla tavoilla: Savitaipaleen opiskeluhuoltosuunnitelma lukiokoulutukseen on **lukion opetussuunnitelman** liitteenä. Opetussuunnitelma liitteineen löytyy **Pedanet**-ympäristöstä, ja sinne on linkki Wilmassa. Opiskeluhuoltoa esitellään lukuvuosittain työsuunnitelmassa. Opiskelijoita tiedotetaan opiskeluhuollon asioista ryhmänohjaajan tapaamisissa, oppitunneilla tai **Wilmassa**, huoltajia taas Wilmassa tai vanhempainilloissa.

Opiskeluhuolto on osa lukion henkilöstön päivittäistä työtä, ja opiskeluhuollon sähköiset tiedotteet ja asiakirjat löytyvät Wilmasta, mutta ajankohtaisia asioita käsitellään opettajainkokouksissa ja muissa palaverissa.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue tiedottaa palveluistaan omilla nettisivuillaan. Lisäksi opiskeluhuollon henkilöstön palveluista tiedotetaan Wilmassa, niin tiedotteina kuin viesteinäkin.

4.4. Opiskeluhuollon seuranta ja kehittäminen

Opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa saadaan mm. valtakunnallisista kouluterveyskyselyistä sekä oppilaitoksen toteuttamista kyselyistä. Opiskelijat vastaavat kyselyihin koulupäivän aikana oppitunnilla ohjatussa tilanteessa. THL:n kouluterveyskysely teetetään 1. ja 2. vuoden opiskelijoille kahden vuoden välein. Lukion oma arviointikysely toteutetaan kerran lukuvuodessa niin opiskelijoille ja heidän huoltajilleen kuin henkilökunnalle. Savitaipaleen lukion henkilökunta arvioi koulun toimintojen ja käytänteiden toimivuutta jatkuvasti osana työtään. Opiskelijakunnan hallitus nostaa tarvittaessa esiin opiskelijoiden näkemyksiä ja palautteita.

Maakunnallinen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä sekä kuntakohtainen lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä käsittelee kouluterveyskyselyjen tuloksia. Kunnasta on alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä edustus, ja kuntakohtaisessa työryhmässä on edustajat sosiaali- ja terveysterveystoimista (sosiaalipuolelta, päihdetyöstä, kouluterveydenhuollosta), koululta sekä etsivästä nuorisotyöstä (koollekutsujana etsivä nuorisotyöntekijä). Kuntakohtaisessa työryhmässä on sovittu kunnan sisäisestä vastuun- ja työnjaosta. Koulukeskuksen yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä analysoi kyselyiden tuloksia, joiden pohjalta tehdään tarvittavia toimenpiteitä. Opiskelijakunnan esiin nostamia aiheita työtetään yhdessä henkilökunnan kanssa aiheeseen sopivalla tavalla.

5. Yksilökohtaisen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan **yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoitojen palveluja**, joita ovat opiskeluterveydenhoitojen palvelut, opiskeluhoitojen psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisen opiskeluhoitojen tehtävänä on edistää opiskelijan hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä tunnistamalla yksilöllisiä tarpeita ja huolehtimalla tarvittavasta tuesta. Opiskelijalla on oikeus saada riittävää tukea ja ohjausta hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijalla on itsenäinen asema opiskeluhoitojen asiakkaana, ja hän on oman elämänsä asiantuntija. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Opiskelijalle kerrotaan tilanteen mukaisesti, miten asioissa edetään ja miten tietoja käsitellään.

Opiskelija voi **ohjautua opiskeluhoitopalveluihin** monin eri tavoin. Tyypillistä on, että opiskelija ottaa itse yhteyttä. Yhteyttä voi ottaa myös opiskelijan huoltaja tai opettaja. Aloitteen voi tehdä myös kuraattori, psykologi tai terveydenhoitaja itse. Jos opetushenkilöstön työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoitopalveluja, hän ottaa opiskelijan kanssa yhteyttä opiskeluhoitopalvelujen työntekijään ja antaa tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle kerrotaan yhteydenotosta ja annetaan mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä. Yhteydenotosta opiskeluhoitojen palveluihin kerrotaan opiskelijan huoltajalle tarvittaessa.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoitojen tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoitojen palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai opiskelijoiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää opiskelijan suostumusta tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumusta. Suostumus kysytään suullisesti, kun asiantuntijaryhmää aletaan koota.

Alaikäinen opiskelija voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoitoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoitojen tietoja huoltajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoitojen palveluja.

Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan. Arvion opiskelijan kehitystasosta ja vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoitojen palveluiden henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhoitojen ammattihenkilö hyvinvointialueen ohjeiden mukaisesti.

Monialainen asiantuntijaryhmä kirjaa käymänsä prosessin opiskeluhoitokertomukseen. Siihen kirjataan tiedot, jotka kuvaavat yksittäisen opiskelijan opiskeluhoillon tarvetta sekä suunniteltuja ja toteutettuja yksilöllisiä opiskeluhoillon tukitoimia. Myös opiskelijan ja huoltajan suostumus kirjataan muistioon. Opiskeluhoitokertomukset kirjataan Wilmaan, *Muistiot*-välilehden *Opiskeluhoitokertomukseen*. Opiskelija ja huoltaja näkevät opiskeluhoitokertomuksen Wilman *Tuki*-välilehdellä. Poikkeuksellisesti paperisena täytetyt opiskeluhoitokertomukset säilytetään omassa kansiossaan koulusihteerin huoneen kassakaapissa. Ei-monialaisissa palaverissa asiat voidaan kirjata *Opiskelijakohtaiseen muistioon* (*Muistiot/Tuki*-välilehti). Terveystenhoitaja ja koululääkäri kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot potilasasiakirjoihin. Kuraattori kirjaa opiskelijan tiedot sosiaalihuillon asiakasasiakirjoihin.

Yksilökohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä käsitellyt asiat kuuluvat lähtökohtaisesti vain ryhmän jäsenille. Kun ryhmässä keskustellusta ja sovitusta on muiden hyvä tietää, opiskelija päättää, kenelle tapaamisessa käsitellyistä asioista saa kertoa ja missä määrin. Suostumus kysytään yksilökohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä, ja muistioon kirjataan, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja annetaan.

Tarvittaessa opiskelija ohjataan muihin tukea antaviin palveluihin. Myös yksilökohtaisen opiskeluhoillon jatkoon ohjaus vaatii opiskelijan suostumuksen.

Jos opiskelijan osallistuminen opetukseen evätään (ks. Liite 4. [Savitaipaleen lukion kurinpitosuunnitelma](#)), opiskelijalle järjestetään mahdollisuus keskustella psykologin tai kuraattorin kanssa. Opiskelijalle järjestetään muu hänen tarvitsemansa tuki epäamisen aikana sekä opiskelijan palatessa kouluun. Suunnitelma opiskelijan tuesta tehdään erityisopettajan johdolla yhdessä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Suunnitelman laadintaan osallistuvat lisäksi ryhmänohjaaja, aineenopettajat sekä tarvittaessa opinto-ohjaaja. Opetuksen epäamisestä päättää rehtori, joka ilmoittaa asiasta opiskelijalle ja hänen huoltajalleen, erityisopettajalle sekä psykologille tai kuraattorille.

6. Opiskeluyhteisön sekä -ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen

Opiskeluyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvoinnin perustana on arvostava vuorovaikutus ja kohtaaminen. Koulukeskuksessa kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti riippumatta sukupuolesta, alkuperästä, kielestä, iästä, uskonnosta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Oppilaitosyhteisössä jokaisen toiminta vaikuttaa myös toisten kokemaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Siksi noudatetaan turvallisen tilan periaatteita, joissa olennaista on jokaisen huomioiminen ja arvostaminen, koskemattomuuden ja rajojen kunnioittaminen sekä oletusten ja stereotyyppien välttäminen. Tällöin jokainen pyrkii omalla toiminnallaan rakentamaan yhteisöä, jossa kaikkien on hyvä olla.

Turvallisen tilan periaatteet

Välitä ja pidä huolta

- Välitä siitä, mitä ihmisille ympärilläsi kuuluu ja miten sanasi ja tekosi voivat heihin vaikuttaa. Pidä huolta itsestäsi ja toisista.

- Älä tee oletuksia kenenkään seksuaalisuudesta, sukupuolesta, kansallisuudesta, etnisyydestä, uskonnosta, arvoista, sosioekonomisesta taustasta, terveydestä tai toimintakyvystä.
- Ole avoin ja kuuntele: Anna kaikille mahdollisuus osallistua keskusteluun. Älä jyrää muiden mielipiteitä.

Kunnioita muita

- Kohtaa muut ihmiset sellaisina, kuin he ovat.
- Kunnioita toisen koskemattomuutta, yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta. Kunnioita ihmisten moninaisuutta.
- Älä pilkkaa, ivaa, halvenna, sysää syrjään tai nolaa ketään puheillasi, käytökselläsi tai teoillasi. Pitäydy ulkonäön arvostelusta, juoruilusta ja stereotyyppien ylläpitämisestä.

Noudata periaatteita ja toimi tarpeen vaatiessa

- Käyttäydy asiallisesti ja edellytä sitä myös muilta.
- Puutu epäasialliseen käytökseen.
- Pyydä apua, jos sitä vähänkin tarvitset.

Kommunikoi

- Jos et ole varma tai jokin mietityttää sinua – kysy.
- Jos jokin asia häiritsee sinua – sano.
- Jos loukkaat toista – pyydä anteeksi.¹

6.1. Opiskelijoiden osallisuus ja yhteisöllisyys

Lukiolaisten hyvinvointia pyritään edistämään vahvistamalla yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Lukioon tulevien ryhmäytyksessä sekä erilaiset lukion yhteiset tapahtumat mahdollistavat toisiin tutustumisen ja yhdessä tekemisen. Savitaipaleen lukio on yhteisönä suhteellisen pieni, joten ihmiset tuntevat toisensa ja ilmapiiri on välitön. Tällöin myös tukea pystytään tarjoamaan nopeasti ja oikea-aikaisesti.

Opiskelijoiden osallisuutta pyritään edistämään sekä oppitunneilla että lukion muussa toiminnassa. Monipuoliset työtavat ja näytöt mahdollistavat sen, että opiskelijat pystyvät vaikuttamaan omaan opiskeluunsa. Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua lukion toimintojen ja tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen esimerkiksi **opiskelijakuntatoiminnassa**. Kaikista lukion opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta valitsee joukostaan edustajiston, ns. opiskelijakunnan hallituksen. Opiskelijakunnan hallitus koordinoi lukion opiskelijakuntatoimintaa ja tapahtumien suunnittelua. Opiskelijakunnan edustaja voi osallistua opettajainkokouksiin opiskelijoita koskevista asioista. Opiskelijakunnan toimintaa ohjaa yksi lukion opettajista.

Vuosittaisia käytänteitä yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

- lukion aloittavien vastaanottaminen ja ryhmäyttäminen
- ryhmänohjaajan, aineenopettajien, opon, oppimisenohjaajan ja erityisopettajan tuki
- opiskeluhuollon palveluiden tuki: kuraattorin ja terveydenhoitajan yksilölliset tapaamiset
- pedagogiset ratkaisut
- opiskelijakunta- ja tutortoiminta

¹ Lähde: Pesäpuu ry, Turvallisen tilan periaatteet.

<https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/09/Turvallinen-tila.pdf>, ja

YK-liitto, Turvallinen tila. <https://www.ykliitto.fi/turvallinen-tila>. Luettu 9.3.2023.

- vuosittaiset tapahtumat, esim. kulttuurimatka, senioriabi-info, yöjoulujuhla, vanhojentanssit ja penkkarit
- retket ja tutustumiskäynnit, esim. *Studia*-messut, *Ahvenanmaan pannukakkuja ja linnoituksia Ahvenanmaalla* -matka ja *Virtaa Kuolimosta* -matka Tanskaan
- opiskelijakunnan hallituksen edustus opettajainkokouksissa ja opiskeluhuoltoryhmässä
- maksuton kuntosalin käyttöoikeus ja mahdollisuus tennisvuoroon
- ryhmäliikuntaa, esim. toiminnallinen treeni
- liikunnanohjaajan henkilökohtainen PT-ohjaus
- vanhempainillat.

Opiskelijoiden osallisuutta vahvistaa osaltaan kunnan **nuorisovaltuusto**. Kunnanhallituksen alainen nuorisovaltuusto pitää huolta siitä, että oman kunnan nuorten ääni kuuluu ja heidän mielipiteitään kuunnellaan heitä koskevilla päätöksillä. Nuorisovaltuusto voi järjestää toimintaa kunnan nuorille ja antaa heille sitä kautta mahdollisuuden vaikuttaa. Nuorisovaltuustolle voi esittää toiveita tai ehdotuksia, koska sillä on oikeat kontaktit viedä niitä eteenpäin. Kunnanhallitus varaa vuosittain nuorisovaltuuston toimintaan määrärahan. Nuorisovaltuustokausi kestää vuoden, ja uudet jäsenet valitaan syksyisin. Nuorisovaltuustosta valitaan edustajat kunnanhallitukseen, sivistyslautakuntaan ja tekniseen lautakuntaan. Edustajat saavat läsnäolo-oikeuden lautakuntien kokouksiin.

6.2. Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen opiskeluympäristössä

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen opiskeluympäristön toteutumista niin, että jokainen opiskelija voi ominaisuuksistaan riippumatta opiskella yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti muiden kanssa. Opiskelua vaikeuttavia esteitä ovat esimerkiksi näkö-, kuulo- ja liikuntavammat, mutta esteettömässä oppimisympäristössä huomioidaan myös psyykkisiin, sosiaalisiin ja oppimisvaikeuksiin liittyvät yksilölliset tuen tarpeet.

Opiskelua vaikeuttavat **fyysiset esteet**, esimerkiksi näkö-, kuulo- ja liikuntavammat, pyritään huomioimaan lukio-opinnoissa. Rehtori vastaa sairauden tai vamman edellyttämistä toimenpiteistä opiskelun järjestämiseksi yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Liikkumisen esteitä on pyritty minimoimaan jo koulurakentamisessa: Rakennuksessa ei ole kynnyksiä, sisääntulojen luona on luiskat, ja hissillä pääsee liikkumaan kerrosten välillä. Inva-WC löytyy joka kerroksesta.

Jotkut **pitkäaikaissairaudet** (esim. diabetes, allergia, astma tai epilepsia) tai vammaisuus voivat edellyttää lääkitsemistä koulupäivän aikana. Opiskelijan turvallisuuden kannalta on oleellista, että koulun henkilöstö tietää sairaudesta tai vammasta sekä siihen liittyvistä erityistilanteista, kuten sairauskohtauksen mahdollisuudesta. Alaikäisen opiskelijan huoltajien on huolehdittava siitä, että opiskelijan sairauksista tiedetään koulussa ja että lääkehoidon toteuttamisesta, erityistilanteisiin varautumisesta ja ensiapukäytännöistä sovitaan yhdessä terveys- ja opetustoimen henkilöstön kanssa.

Erityisruokavalio ilmoitetaan ruokapalveluihin vuosittain. Lukuvuoden alussa koulu lähettää Wilmassa opiskelijoille asiasta viestin, jossa on myös linkki sähköiseen lomakkeeseen.

Erilaiset **emotionaaliset haasteet**, esim. ahdistuneisuus, voivat haitata opiskelijan elämää ja nousta myös opiskelun esteeksi. Tällöin opiskelija voi vaikuttaa ahdistuneelta, hänellä voi olla toistuvia poissaoloja, hän ei ole paikalla näytöissä tai hänellä on paljon rästejä. Psyykkisen ja sosiaalisen tuen tarpeissa edetään **Emotionaalisten haasteiden tuki peruskoulussa ja lukiossa -toimintamallin** mukaan:

1. Huolen havaitsija ottaa asian puheeksi oppilaan / opiskelijan kanssa ja sopii, miten asiassa edetään ja keitä tilanteesta tiedotetaan (lupa tiedottaa). Keskustelu kirjataan muistioon Wilmassa (päiväys, aihe, sovitut asiat, opettajan nimi). Oppilas / opiskelija / huoltaja löytää muistion Wilman Tuki-välilehdeltä. Huolen havaitsija ottaa myös yhteyttä oppilaan / alaikäisen opiskelijan huoltajiin, jollei keskustelussa ilmene, että asia on jo hoidossa.
2. Jos on tarvetta jatkoselvittelylle, huolen havaitsija konsultoi huoltajan luvalla sopivaa opiskeluhuoltohenkilöstön työntekijää ja sopii hänen kanssaan etenemisestä. Vastaavasti, jos huolen havaitsija on opiskeluhuoltohenkilöstöä, hän konsultoi koulun edustajaa, esim. opoa tai erityisopettajaa. Keskustelu ja sovittu eteneminen kirjataan em. muistioon.
3. Jos tarve vaatii (esim. tilanne vaikuttaa koulunkäyntiin tai hyvinvointiin), em. henkilöt kutsuvat koolle monialaisen opiskeluhuoltoryhmän, jossa yhdessä oppilaan / opiskelijan ja huoltajan kanssa mietitään sopivat tukitoimet koulunkäyntiin ja henkiseen jaksamiseen. Keskustelussa sovitaan myös seurantalaverista sekä siitä, kuka tiedottaa muita opettajia ja opiskeluhuollon henkilöitä tukitoimista ja työnjaosta. Asiat kirjataan opiskeluhuoltoryhmän muistioon.
4. Seurantalaverissa arvioidaan tukitoimien tehoa ja riittävyyttä. Jos huolta edelleen on / tukitoimet eivät ole riittäneet, päätetään uusista tukitoimista, vastuista, seurannasta sekä tiedottamisesta (kirjaus opiskeluhuoltoryhmän muistioon).

Äkillisissä mielenterveyden järkkymistilanteissa turvaudutaan ensiapuun ja otetaan yhteys alaikäisen opiskelijan huoltajaan. Opiskelijan jaksamisen tai henkisen hyvinvoinnin yksilökohtaista tukea koulussa antaa pääsääntöisesti kuraattori. Tarvittaessa alaikäinen opiskelija ohjataan Lasten ja nuorten talon palveluihin (ma - pe klo 9 -15 p. 05 352 2360). Taloon tullessa ei tarvitse tietää, mitä palvelua tarvitsee, sillä ammattilaiset selvittävät tarvittavan tuen. Täysi-ikäinen opiskelija ohjataan mielenterveyspäivystykseen, joka on auki ympäri vuorokauden (p. 05 352 4610). Opiskelijoiden keskinäisiä ristiriitoja selvittelee se henkilökunnan jäsen, jonka tietoon asia tulee (useimmiten ryhmänohjaaja).

Oppimisen haasteissa opiskelijoita tuetaan yksilöllisesti ja tuen tarpeen mukaan. Oppivelvollisuuden laajennuttua 18 vuoteen pitäisi lukion saada ilman eri pyyntöä tiedot opiskelijan peruskoulussa saamasta tuesta oppivelvollisuusikäisiltä opiskelijoilta. Erityisopettaja huolehtii siitä, että nämä tiedot siirtyvät lukiolle ja tarvittaessa käy siirtokeskustelut aiempien koulujen erityisopettajien ja opiskelijan huoltajien kanssa. Erityisopettaja tiedottaa tuen tarpeesta ja toimivista tukimuodoista asianomaisille aineenopettajille. Muutoin tuen suunnittelun lähtökohtana ovat opinto-ohjaajan alkuhaastattelussa käymät keskustelut opiskelijan kanssa, mahdolliset erityisopettajan tekemät testit sekä tuntien aikana tapahtuva oppimisen ja työskentelyn arviointi. Opinto-ohjaaja teettää opiskelijoilla motivaatioprofiilin, jota voidaan käyttää apuna tukitoimien suunnittelussa. Erityisopettaja teettää kaikilla lukion aloittavilla lukiseulan. Alkuseulan jälkeen tehdään tarvittaessa yksilötestit. Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää myös muita käytettävissä olevia testejä.

Oppiaineissa kukin aineenopettaja antaa opiskelijalle sellaista tukea, jota hän oppitunneilla tarvitsee. Tuen antaminen on jokaisen opettajan tehtävä. Aineenopettaja seuraa opiskelijoiden edistymistä omassa oppiaineessaan ja tarjoaa tarvittavaa tukea oppituntien aikana sekä antaa tukiopetusta ja opetusta oman oppiaineensa opiskelutekniikoissa. Opetusta voidaan tarpeen mukaan myös eriyttää. Aineenopettajien lisäksi lukiossa toimii ns. oppimisenohjaaja, joka auttaa opiskelijoita tehtävien aikaansaamisessa ja opintojen etenemisessä. Tukea voivat antaa myös vapaaehtoiset muut opiskelijat vertaisopetuksena, jos tämä on opiskelijalle riittävä ja hänen haluamansa tukimuoto.

Jos opettaja havaitsee, että opiskelijalla on tarvetta erityisopetukseen, hän keskustelee asiasta opiskelijan kanssa ja vie asian erityisopettajan tietoon. Erityisopettaja keskustelee opiskelijan kanssa ja tarvittaessa huoltajien, ryhmänohjaajan, aineenopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa sopivien tukitoimien järjestämisestä. Yhteistyössä opiskelijan tilanteen kannalta tarvittavien henkilöiden (opiskelija ja huoltaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja, aineenopettaja) kanssa selvitetään tuen tarvetta ja tarvittavia tukitoimia. Opiskelija voi kirjata opintosuunnitelmaansa mahdolliset tukitoimet ja sen, miten niiden riittävyyttä seurataan ja arvioidaan. Sovituista tukitoimista ja erityisjärjestelyistä muita opettajia tiedottaa erityisopettaja tai opinto-ohjaaja sen mukaan, kumman järjestettäväksi tuki kuuluu.

Oppimisvalmiustestien ja ylioppilastutkintolautakunnan vaatimien testien ja lausuntojen sekä tarvittavan erityisopetuksen järjestämisestä vastaa erityisopettaja. Mikäli opiskelija tarvitsee lääkärinlausuntoja tai muita vastaavia, hän itse tai huoltaja hankkii ne. Mahdollisten ylioppilastutkinnossa tarpeellisten erityisjärjestelyjen hakemisesta vastaa ensisijaisesti opiskelija ja hänen huoltajansa. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa ja huoltajaa erityisjärjestelyjen hakemisessa, ja tarvittaessa hakemukset voidaan täyttää yhdessä. Erityisjärjestelyhakemuksen toimittamisesta eteenpäin samoin kuin YTL:n antamasta päätöksestä tiedottamisesta vastaa rehtori.

Mahdollisuudesta oppimisen tukeen tiedotetaan opiskelijoille ensimmäisen lukiovuoden alussa: erityisopettaja tiedottaa lukitesteistä ja mahdollisuudesta erityisopetukseen sekä mahdollisista erityisjärjestelyistä ja niiden hakemisesta ylioppilastutkinnoissa. Muista oppimisen tukeen liittyvistä asioista tiedottavat ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja sekä oman oppiaineensa osalta kukin aineenopettaja.

6.3. Liikkuva opiskelu

Lukion opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia edistetään **mahdollistamalla liikkumista** niin koulussa kuin vapaa-ajalla ja ohjaamalla ja kannustamalla terveellisiin elämäntapoihin sekä **opiskelun liikunnallistamiseen**. Savitaipaleen koulukeskuksessa toimii liikunnanohjaaja, joka järjestää toimintaa opiskelijoille.

Koulukeskuksen piha-alueita ja sisätiloja on varustettu liikkumista edistävin elementein. Luokkatiloihin on hankittu ergonomisia kalusteita, ja oppitunneilla voi olla liikunnallisia osuuksia ja taukojumppia. Lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoille järjestetään liikkuva opiskelu -infopäivä. Lukiolaisilla on mahdollisuus käyttää kunnan kuntosalia maksutta. Kerran viikossa on maksuton toiminnallinen treeni. Opiskelijoilla on mahdollisuus ilmaiseen tennisvuoroon sekä henkilökohtaiseen liikuntaneuvontaan tai PT-ohjaukseen. Lukuvuoden aikana järjestetään liikuntakampanjoita, hyvinvointiteemaviikko ja liikunnallisia kisoja.

Opiskelijoille pyritään järjestämään ohjattua liikuntaa myös koulujen loma-aikoina. Liikuntavälineitä, esim. maastopyöriä, lainataan opiskelijoille tapauskohtaisesti.

Liikunnassa käsitellään säännöllisen liikkumisen, ateriarytmin sekä palautumisen tärkeyttä. Kestävyyden kehittymistä ja muutosta havainnollistetaan liikuntatuntien testeillä. Liikunnan valinnaisopintojaksoilla hyödynnetään liikuntateknologiaa terveiden elintapojen saavuttamisessa. Opiskelijat käsittelevät hyvinvointiin ja terveellisiin elämäntapoihin liittyviä asioita myös muissa oppiaineissa, erityisesti biologiassa, psykologiassa ja terveystiedossa.

6.4. Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Lukiossa opiskelevia koskee **oppivelvollisuus 18 ikävuoteen** asti. Alaikäisen opiskelijan huoltaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että opiskelija suorittaa oppivelvollisuutensa. Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä, ja hänen on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

Kouluun **kiinnittymistä tuetaan** vahvistamalla yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta (ks. 6.1. ja 6.3.) sekä antamalla riittävää ja oikea-aikaista tukea (ks. 6.2.). Lukion maltillinen opiskelijamäärä sekä pienet ryhmäkoot mahdollistavat sen, että opiskelijat ja henkilökunta tuntevat toisensa hyvin ja apua pystytään tarjoamaan nopeasti, joustavasti ja yksilöllisesti.

Savitaipaleen lukiossa **opiskeluun osallistumista sekä poissaoloja seurataan** ja tilastoidaan Wilma-järjestelmän avulla. Opettaja merkitsee yleensä tunnin alkaessa poissaolomerkinnän opiskelijan kohdalle, mikäli huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija ei ole sitä vielä tehnyt. Huoltaja selvittää poissaolot alaikäisten opiskelijoiden osalta. Täysi-ikäinen opiskelija selvittää itse omat poissaolonsa. Wilma-tunnukset ovat huoltajan käytössä koko lukion ajan, mikäli täysi-ikäinen opiskelija sen sallii.

Etukäteen tiedossa oleviin poissaoloihin anotaan lupa joko ryhmänohjaajalta tai rehtorilta: Alaikäisen opiskelijan huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija itse ilmoittaa poissaolosta ryhmänohjaajalle. Pidemmistä poissaoloista tehdään ns. loma-anomus Wilmassa (vapaamuotoinen viesti). Ryhmänohjaaja antaa luvan korkeintaan viiden koulupäivän vapaisiin. Sitä pidemmät vapaat myöntää rehtori. Opiskelija ottaa poissaolon etukäteen puheeksi niiden aineenopettajien kanssa, joiden tunneilta on pois, ja sopii poissaolon aikaisten opintojen suorittamisesta. Opiskelija tekee määrätyt tehtävät sovitun aikataulun mukaisesti.

Ryhmäopiskelu edellyttää säännöllistä osallistumista opiskeluun. Opettajat seuraavat oppiaineissaan opiskelijoiden osallistumista oppitunteihin. Poissaolot voivat vaikuttaa aineen arvosanaan, jos opiskelija ei pysty antamaan näyttöjä. Runsaat poissaolot voivat myös vaikuttaa siihen, että opintojakso keskeytyy. (Ks. lukion ops 5.2. *Opintojakson arviointi*.)

Poissaoloihin puututaan käytännöin, jotka pohjautuvat Etelä-Karjalassa sivistystoimen ja Eksoten (nyk. Ekhva) yhteistyönä kehitettyyn poissaoloihin puuttumisen malliin. Alaikäisen opiskelijan kohdalla toimitaan seuraavasti:

1. Ryhmänohjaaja seuraa poissaoloja säännöllisesti. Huoltaja ilmoittaa etukäteen tietämänsä alaikäisen opiskelijan poissaolot ryhmänohjaajalle, ja ryhmänohjaaja merkitsee ne Wilmaan. Jos opiskelija sairastuu, huoltaja ilmoittaa poissaolosta Wilmassa päivittäin. Selvittämättömät poissaolot huoltaja kuittaa mahdollisimman pian. Aineenopettaja seuraa omien oppituntiansa poissaoloja. Jos huoli herää, aineenopettaja juttelee opiskelijan kanssa ja on yhteydessä ryhmänohjaajaan.
2. Jos alaikäisellä opiskelijalla on selvittämättömiä poissaoloja, joita huoltaja ei ole kuitannut kolmen päivän kuluessa, ryhmänohjaaja ottaa yhteyttä huoltajaan.
3. Kun poissaoloja on kertynyt yhtäjaksoisesti yhteensä 30 h (lomamatkoja ei lasketa) tai kun poissaolo on ollut luvaton, ryhmänohjaaja juttelee opiskelijan kanssa ja ottaa yhteyttä huoltajaan tukitoimien tarpeesta (Savitaipaleen Wilma-viestipohja). Viestin lähettäminen ja tukitoimien mahdollinen tarve kirjataan muistiin.
4. Jos yhteydenotossa ilmenee sellaisia poissaolon syitä, joita on hyvä selvittää tarkemmin, ryhmänohjaaja konsultoi opiskelijan ja huoltajan luvalla sopivaa opiskeluhuoltopalvelujen työntekijää ja arvioi hänen kanssaan jatkotoimenpiteitä sekä sopii seurannasta ja tukitoimista yhdessä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Ryhmänohjaaja kirjaa sovitut asiat. Tarvittaessa perustetaan yksilökohtainen monialainen opiskeluhuoltoryhmä.
5. Kun opiskelijalle on yhden jakson aikana kertynyt 60 poissaolotuntia ja poissaoloissa on huolenaihetta, tilanteen huomannut kutsuu koolle yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän.
6. Monialaisessa opiskeluhuoltoryhmässä tukitoimet ja seuranta kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen (Muistiot- / Tuki-välilehti).
7. Kun koulun ja opiskeluhuollon palveluiden tukitoimet eivät riitä, tehdään lastensuojeluilmoitus.
8. Poissaolojen jatkuessa konsultoidaan poliisia tutkintapyyntöä osalta.

Luvattomia poissaoloja ovat poissaolot, jolle ei ole perusteltua terveydellistä tai muuta syytä. Luvattomasta poissaolosta seuraa aina ryhmänohjaajan **ohjaava keskustelu**. Jos rikkeet jatkuvat vielä **ohjaavan keskustelun jälkeen**, edetään seuraavasti:

1. ohjaava keskustelu (läsnä opiskelija, ro, opo ja / tai rehtori)
2. huoltajat kouluun
3. opiskeluhuoltohenkilöstön palveluihin ohjaaminen
4. yllä olevan maakunnallisen toimintatavan mukaan eteneminen (vaiheet 5. - 8.).

6.5. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Lukion päihdetyön tavoitteena on **ehkäistä** opiskelijoiden tupakoinnin ja päihteiden käytön aloittaminen ja tarjota terveyden edistämiseen liittyviä tietoja ja taitoja. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa päihteiden kanssa vaikeuksiin joutunut nuori

ja puuttua tarkoituksenmukaisin keinoin hänen elämäntilanteeseensa (yksilöllinen opiskeluhoito).

Koulun tavoitteena on **ohjata opiskelijoita terveellisen elämäntavan piiriin**. Tupakoinnin, alkoholin ja muiden päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi opiskelijan lukioaikana erityisesti terveystiedon oppimäärässä. Ennaltaehkäisyä ovat myös keskustelut, kun päihteet nousevat esille esim. luokkatilanteessa tai julkisessa keskustelussa. Vanhempainilloissa voidaan opiskeluasioiden lisäksi käsitellä tupakointia tai muita päihdeaiheita. Kouluterveydenhoitaja keskustelee päihteiden käyttöön liittyvistä asioista opiskelijoiden kanssa terveystarkastuksissa. Keskusteluilla pyritään ennaltaehkäisemään päihdekokeiluja ja päihteiden käytön aloittamista. Myös yhteistyö eri tahojen (poliisi, sosiaalitoimi) kanssa on mahdollista.

Tupakointi on kielletty koulukeskuksen tiloissa, koulualueella sekä lukion käytössä olevilla ulkoalueilla (esim. urheilukentät). Kielto koskee myös savuttomien tupakkatuotteiden, esimerkiksi nuuskan ja sähkösavukkeen, käyttöä sekä tupakkaa sisältämättömien, kasviperäisten tuotteiden, kuten yrttisavukkeiden, polttamista. Kielto koskee kaikkia, myös koulun tai oppilaitoksen ulkopuolisia henkilöitä. Kielto on voimassa aina, myös ilta- ja loma-aikoina.

Tupakointiin ja nuuskan käyttöön puututaan johdonmukaisesti. Kun opiskelijan nähdään tupakoivan tai käyttävän nuuskaa kouluaikana, tupakoinnista tai nuuskan käytöstä keskustellaan opiskelijan kanssa, ja asiasta ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Rehtori tai opettaja voi työpäivän aikana ottaa haltuunsa alle 18-vuotiaalta opiskelijalta tupakkatuotteen (esim. tupakan tai nuuskan), nikotiininesteen tai sitä sisältävän sähkösavukkeen. Haltuun otetut tuotteet luovutetaan työpäivän jälkeen opiskelijan huoltajalle. Yli 18-vuotiaalla opiskelijalla on oikeus pitää hallussaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä, mutta hän ei saa käyttää niitä oppilaitoksen alueella.

Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö on kielletty koulukeskuksen tiloissa, koulualueella sekä lukion käytössä olevilla alueilla. Kielto koskee myös opintomatkoja ja muuta koulualueen ulkopuolista toimintaa. Lukion tilaisuudet, kuten vanhojentanssit ja penkkarit, ovat päihdeettömiä. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen *Akuutti päihde-epäily alle 18-vuotiaalla* -malliin on koottu maakunnallinen toimintaohje tilanteisiin, joissa epäillään alkoholin tai huumeiden käyttöä. *Akuutti päihde-epäily alle 18-vuotiaalla* -toimintaohje käydään läpi työyhteisössä, jotta jokainen tietää, miten toimia akuutissa päihde-epäilytilanteessa.

Miten toimia alle 18-vuotiaan päihde-epäilytilanteessa

1. Opiskelijan kanssa keskustellaan kahden kesken.
2. Arvioidaan tilanne (havainnointi päihtymystilasta) ja toimitaan sen mukaan:
 - Jos on **terveysriski**, soitetaan ensin **ambulanssi** ja sitten ilmoitetaan **huoltajille**, rehtorille sekä opiskeluhoollon palveluihin.
 - Jos on **uhkaavaa käytöstä**, soitetaan ensin **poliisille** ja sitten **huoltajille**, rehtorille sekä opiskeluhoollon palveluihin.
 - Jos ei ole terveyden tai väkivallan uhkaa, soitetaan huoltajille, rehtorille sekä opiskeluhoollon palveluihin. Odotetaan, että huoltaja noutaa opiskelijan.
3. **Opiskeluhoollon palveluissa** arvioidaan tilanne ja tehdään jatkosuunnitelma. Sovitaan huoltajien kanssa yhteinen tapaaminen ja jatkoseuranta opiskeluhoollon palveluiden kanssa (= yksilökohtainen opiskeluhooltoryhmä).

- Jos ei saada yhteyttä opiskeluhoollon palveluihin, soitetaan Lasten ja nuorten talolle (klo 9 - 15 p. 05 352 2360).
- Jos ei saada yhteyttä Lasten ja nuorten talolle tai sinne pääsy on mahdotonta, nuori ohjataan huoltajien saattamana Savitaipaleen hyvinvointiasemalle verikokeeseen (perustuu vapaaehtoisuuteen). Voidaan konsultoida LaNun päihdepäivystystä tai Perheneuvontaa ja Nuorten apu -palvelua (klo 9 - 15 p. 05 352 2360).
- 4. Tehdään **lastensuojeluilmoitus**.
 - Huolen havainnut tekee ilmoituksen omalla nimellä ja ammattinimikkeellä.
 - Aina on mahdollisuus konsultaatioon (lastensuojelun päivystys p. 040 353 9970).

Alaikäisen nuoren koulupäivän aikana tapahtuneesta päihdeiden käytöstä tehdään aina lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksen tekee se henkilökunnan jäsen, joka päihde-epäily on tehnyt.

Täysi-ikäinen opiskelija vastaa itsestään. Täysi-ikäisen päihde-epäilytilanteessa toimitaan em. kohtien 1. - 3. mukaan mutta huoltajat kutsutaan paikalle vain silloin, kun opiskelija itse niin toivoo.

Huumausaineiden kohdalla on kyse rikoksesta, joten toimitaan lain puitteissa seuraavasti:

1. Kun nuori jää ensimmäisen kerran kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, pidetään **poliisipuhuttelu**, jossa on nuorten oikeusedustaja mukana. Nuori saa suullisen huomautuksen ja tarvittaessa hänet ohjataan päihdepalveluihin.
2. Kun nuori jää toisen kerran kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, **syyttäjä järjestää neuvottelun**, jossa nuorten oikeusedustaja on mukana. Syyttäjä joko jättää syyttämättä tai vie asian suulliseen käsittelyyn. Nuori ohjataan päihdepalveluihin.
3. Kun nuori jää kolmannen kerran kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, pidetään **suullinen käsittely oikeudessa**.

6.6. Opiskelijoiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lukiolaki velvoittaa opiskelijan käyttäytymään **asiallisesti**: Opiskelija ei saa kiusata tai syrjiä muita. Opiskelija ei saa vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

6.6.1. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen

Väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää pyritään **ehkäisemään** seuraavilla tavoilla:

- turvallisen tilan periaatteet (ks. 6.)
- myönteinen ja arvostava vuorovaikutus
- mahdollisuus vaikuttaa koulun käytänteisiin (ks. 6.1.)
- yhteiset toimintamallit tilanteiden selvittelyyn
- johdonmukainen ja välitön puuttuminen
- kaikilla on tieto siitä, miten toimitaan
- kaikilla on luottamus siihen, että toimitaan sovittujen periaatteiden ja käytänteiden mukaan
- tarvittavan avun saaminen henkilökohtaisiin vaikeuksiin.

6.6.2. Menettelytavat väkivaltilanteissa

Väkivaltaa ei koulussa hyväksytä. Väkivaltilanteen selvittelyssä työntekijät joutuvat aina harkitsemaan **menettelytavat tapauskohtaisesti: Tilanteeseen puututaan kuitenkin aina.** Monesti riittää, että tilanne rauhoitetaan puhumalla. Tilanteessa toimitaan niin, ettei kukaan menetä kasvojaan. Ketään ei jätetä yksin, vaan apua pyydetään ja sitä myös annetaan. Tärkeää on myös huolehtia tilanteen jälkihoidosta.

Opettaja saa tarvittaessa puuttua väkivaltaisesti käyttäytyneen opiskelijan fyysiseen koskemattomuuteen, mikäli opiskelijan oma, opettajan oma, jonkun muun opiskelijan tai sivullisen henkilön turvallisuus on vaarassa, mutta liian voimakkaita keinoja on vältettävä.

Väkivallan kohteeksi joutunut ohjataan tutkimuksiin hyvinvointiasemalle tai päivystykseen. Alaikäisen uhrin huoltajiin ollaan yhteydessä. Myös väkivaltaisesti käyttäytynyt tarvitsee apua, koska tapahtuman jälkeen hän saattaa tuntea pelkoa, häpeää, ahdistusta tai syyllisyyttä. On tärkeää, että hän tulee kuulluksi, vaikka hänen tekoaan ei hyväksytäkään. Moittiminen tai välitön rankaisu heti tapahtuneen jälkeen voi pahentaa tilannetta ja käynnistää uudelleen tuhoavan käyttäytymisen. Myös alaikäisen tekijän huoltajiin on oltava yhteydessä niin pian kuin mahdollista.

Tilanteen rauhoituttua keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja käydään tilanne läpi. Alaikäisen opiskelijan huoltaja kutsutaan keskusteluun. Keskustelussa selvitetään mahdolliset seuraamukset. Lukiolain mukaan opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi tai opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi (ks. Liite 4. [Savitaipaleen lukion kurinpitosuunnitelma](#).)

Tilanteen niin vaatiessa asia ilmoitetaan poliisille. Lukiossa noudatetaan Etelä-Karjalan koulujen toimintamallia lainvastaisiin tekoihin puuttumisessa (ks. 6.6.5. *Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen Etelä-Karjalan kouluissa*). Väkivaltilanne tulee kirjata, ja väkivaltilanteen selvittämisestä laaditaan kirjallinen muistio. Osalliset ohjataan tarvittaessa hyvinvointialueen palveluihin.

6.6.3. Kiusaamiseen puuttuminen

Kiusaaminen on **toistuvaa** toisen vahingoittamista, esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita tai viestejä sekä mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä sosiaalisesta kanssakäymisestä. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee voimasuhteiden epätasapaino niin, että kiusattu on puolustuskyvytön hyökkääjään nähden. Kiusaamista ei ole yksittäinen konflikti tai erimielisyys, eikä siitä ole kysymys silloin, kun kaksi tasaväkistä opiskelijaa riitelee keskenään. Kiusaamista eivät myöskään ole satunnaiset, milloin kehenkin kohdistuvat huutelut. Kiusaaminen on toistuvia tekoja, ja osa näistä teoista voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön (ks. 6.6.5.).

Savitaipaleen lukiossa **kiusaamista ei hyväksytä**. Kiusaamistilanteeseen puututaan heti, kun se on tiedossa. Siksi on tärkeää, että jokainen vastaa omasta vuorovaikutuksestaan sekä

puuttuu epäasiallisiin tilanteisiin. Jos huomaa kiusaamista mutta ei pysty itse puuttumaan, on tärkeä kertoa asiasta lukion henkilökunnalle. Opiskelijoille painotetaan, että on rohkeutta kertoa, jos joutuu kiusatuksi tai huomaa, että muita kiusataan.

Miten toimia, kun on tieto tai epäily kiusaamisesta

- Se, jolla on tieto tai epäily kiusaamisesta, ottaa asian puheeksi kiusatun kanssa tai pyytää toista henkilökunnan jäsentä avuksi puheeksiottoon.
- Kun kiusaaminen on tiedossa, keskustellaan kiusaamiseen osallistuneiden kanssa.
- Yhdessä kiusatun ja kiusaajan kanssa etsitään ratkaisua sekä sovintoa. Tarvittaessa sovitaan seurannasta.
- Puheeksiottaja kertoo kiusaamistilanteesta ja sen ratkaisemisesta alaikäisen kiusatun ja kiusaajan huoltajille.
- Kun on kyse lainvastaisista teoista, noudatamme Etelä-Karjalan toimintamallia (ks. 6.6.5.). Kurinpidolliset menettelytavat löytyvät [Savitaipaleen lukion kurinpitosuunnitelmasta](#) (Liite 4.).

6.6.4. Häirintään puuttuminen

Seksuaalinen häirintä on tasa-arvolaissa kiellettyä syrjintää. Kiellettyä on myös häirintä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Jos häirintää esiintyy, koululla on velvollisuus selvittää asia.

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa epämiellyttävää seksuaalista käytöstä. Häirintä voi olla puhetta tai tekoja, jotka loukkaavat toisen koskemattomuutta. Häirintään liittyy usein uhkaa, nöyryytystä ja ahdistusta. Seksuaalista häirintää on esimerkiksi sukupuolisesti vihjaileva ilme tai ele, rivo puhe tai kaksimielinen vitsi, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskeva kommentti, pornoaineisto, seksuaalisesti vihjaileva kirje, sähköposti tai tekstiviesti tai epäasiallinen koskettelu.

Sukupuoleen perustuva häirintä tarkoittaa epämiellyttävää käytöstä, joka liittyy henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Sukupuoleen perustuva häirintä ei ole seksuaalista, mutta loukkaa toisen henkilön koskemattomuutta. Häirintään liittyy usein uhkaa, nöyryytystä ja ahdistusta. Sukupuoleen perustuvaa häirintää on esimerkiksi halventava puhe toisesta sukupuolesta tai toisen sukupuolen alentaminen.²

Toimi näin, jos joudut häirinnän tai muun epäasiallisen kohtelun kohteeksi

- Osoita, että koet kohtelun epäasialliseksi.
- Jos pystyt, kerro, miltä toisen käyttäytyminen tuntuu ja pyydä lopettamaan. Voit esimerkiksi sanoa: “Tuo ei ole asiallista. / Lopeta. / En halua, että teet noin. / Et koske muhun!”
- Jos et voi tai halua ottaa yhteyttä häiritsijään tai jos häirintä kielloista huolimatta jatkuu, ilmoita siitä opettajalle, ryhmänohjaajalle, psykologille, kuraattorille, terveydenhoitajalle, rehtorille tai muulle luotettavana pitämällesi oppilaitoksen aikuiselle, jolla on velvollisuus ryhtyä toimiin tietonsa tulleen häirinnän osalta.

² Tasa-arvovaltuutettu. <https://tasa-arvo.fi/seksuaalinen-ja-sukupuoleen-perustuva-hairinta1> Luettu 9.3.23.

Jos asiattomasti käyttäytynyt on työntekijä, kerro asiasta valitsemallesi taholle (huoltaja, ryhmänohjaaja, kuraattori, terveydenhoitaja, aineenopettaja), joka vie asiaa kanssasi eteenpäin.

- Kirjaa ylös jatkokäsittelyä varten aika ja paikka, jolloin häirintää on tapahtunut, sekä se, keitä on ollut läsnä tilanteessa ja mitä tilanteessa tapahtui.
- Säilytä mahdolliset todisteet, esim. some-, teksti- ja sähköpostiviestit.
- Kun on kyse lainvastaisista teoista, noudatamme Etelä-Karjalan toimintamallia (ks. luku 6.6.5.). Kurinpidolliset menettelytavat löytyvät [Savitaipaleen lukion kurinpitosuunnitelmasta](#) (Liite 4.).
- Voit tehdä ilmoituksen häirinnästä tai väkivallasta Pelastakaa Lapset ry:n [Nettivihje-palveluun](#).
- Apua häirintään ja väkivaltaan voit saada Lappeenrannan [SERI – seksuaaliväkivallan uhrin tukikeskuksesta](#).

Toimi näin, jos havaitset häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua

- Jos näet / kuulet epäasiallista kohtelua, puutu tilanteeseen. Jos et ole varma, mitä on tapahtunut, kysy syylistämättä, mikä tilanne on.
- Jos tarve vaatii, auta toinen tilanteesta pois.
- Ilmoita häirinnästä tai muusta epäasiallisesta kohtelusta oppilaitoksen aikuiselle.
- Käytä oikeuttasi opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin sekä opiskeluterveydenhuoltoon, kun tarvitset tukea tai apua.

3

6.6.5. Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen Etelä-Karjalan kouluissa

Etelä-Karjalassa toimii lainvastaisten tekojen työryhmä, joka koostuu kuntien eri viranomaisista sekä Ekhvan ja Kaakkois-Suomen poliisin edustajista. Työryhmä on laatinut koko maakuntaan yhteisen ohjeistuksen, jonka mukaisesti lainvastaisiin tekoihin puututaan. Lainvastaiset teot ovat tahallisia ja täyttävät lähes aina jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Niiden selvittäminen kuuluu viranomaisille.

Tilanteen niin vaatiessa asia ilmoitetaan poliisille. Pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävän teon osalta **ilmoitusvelvollisuus** syntyy, ja lastensuojelulain 25 §:n mukaisesti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien on tehtävä **rikosilmoitus** poliisille tietoon tulleesta lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai henkeen ja terveyteen kohdistuneesta rikoksesta, josta voi tulla kaksi vuotta vankeutta. Epäselvissä tilanteissa konsultoidaan viranomaisia.

Lainvastainen teko, joka täyttää **pahoinpitelyn** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas lyö tai potkii toista, kaataa toisen maahan, työntää toisen päin seinää, puree, raapii, vetää toista hiuksista tai muuten aiheuttaa toiselle kipua tai vammaa, taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä (rikoslaki 21:5§, virallisen syytteen alainen teko).

Toimenpiteet:

³ OPH, Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemi_seksi_ja_siihen_puuttumiseksi_kouluissa_ja_oppilaitoksissa.pdf. Luettu 24.3.2023.

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Akuutissa tilanteessa ilmoitus hätäkeskukseen.
- Ilmoitus poliisille.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **laittoman uhkauksen** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas uhkaa toista rikoksella siten, että uhatulla on perusteltu syy olettaa joutuvansa rikoksen uhriksi (rikoslaki 25:7§, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Uhatun turvallisuuden varmistaminen.
- Jatkotoimet ja ennaltaehkäisyn varmistaminen.
- Tarvittaessa ilmoitus poliisille.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **varkauden tai näpistykseen** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas anastaa toisen omaisuutta (rikoslaki 28:1 ja 3 §, anastetun omaisuuden arvosta riippuen virallisen syytteen alainen rikos tai asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Ilmoitus poliisille; kauppaliikkeet ilmoittavat näpistykset aina poliisille.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai vankeutta enintään vuodeksi ja kuudeksi kuukaudeksi.

Lainvastainen teko, joka täyttää **vahingonteon** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas rikkoo tahallaan toisen omaisuutta tai aiheuttaa niin ikään tahallaan muutoin omaisuusvahingon (rikoslaki 35:1 §, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Toiminnan välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Ilmoitus poliisille, mikäli teko jatkuu.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko tai enintään vuosi vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen** tunnusmerkistön, on kyseessä silloin, kun oppilas julkaisee toisesta tiedotusvälineissä halventavia tai pilkkaavia kuvia tai muita tietoja tai muulla tavoin julkaisee sellaisia suuren joukon tietoon, esim. netin keskusteluryhmissä (rikoslaki 24:8 §, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Toiminnan välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.

- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko.

Lainvastainen teko, joka täyttää **kunnianloukkauksen** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas levittää julkisesti perätöntä tietoa, joka on omiaan aiheuttamaan toiselle vahinkoa, kärsimystä tai muuten halventaa häntä taikka muuten julkisesti halventaa toista (rikoslaki 24:9 §, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko.

Lainvastainen teko, joka täyttää **viestintäsalaisuuden** loukkauksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas avaa luvatta toisen matkapuhelimen tai tietokoneen ja hankkii tietoa niissä olevista viesteistä, kuvista tai muusta materiaalista (rikoslaki 38:3 §, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **identiteettivarkauden** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas esiintyy toisen matkapuhelimella tai nettiosoitteella tämän tiedoilla keskusteluryhmissä tai muissa vastaavissa foorumeissa (rikoslaki 38:9a §, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **viestintärauhan rikkomisen** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas häirintätarkoituksessa, vastoin toisen tahtoa soittaa tai lähettää lukuisia viestejä tälle, tilaa pilapuheluita tai muutoin merkittävästi häiritsee sähköisten viestinten kautta (rikoslaki 24:1a§, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko tai enintään 6 kk vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **salakuuntelun** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas tallentaa salaa sellaisia toisten keskusteluja, jotka eivät ole tarkoitettu hänen tietoonsa, eivätkä puhujat ole voineet olettaa ulkopuolisten kuulevan heidän puheitaan (rikoslaki 24:5§, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikille osapuolille ja heidän huoltajilleen.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko on 15 vuotta täyttäneelle sakko tai enintään vuosi vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **salakatselun** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas kuvaa salaa henkilöä koulussa, käymälässä, pukuhuoneessa tai muussa vastaavassa paikassa kuvattavan yksityisyyttä loukaten (rikoslaki 24:6§, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikille osapuolille ja heidän huoltajilleen.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko on 15 vuotta täyttäneelle sakko tai enintään vuosi vankeutta.

Lainvastainen teko, joka täyttää **vainoamisen** tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten oikeudettomasti vainoaa toista vastoin tämän tahtoa siten, että se on omiaan aiheuttamaan pelkoa tai ahdistusta (rikoslaki 25:7a§, asianomistajarikos).

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko on 15 vuotta täyttäneelle sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

6.7. Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa

6.7.1. Varautuminen ja ennaltaehkäisy

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallisuuden edistämiseksi ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Turvallisuudesta huolehtiminen ei liity vain poikkeusolojen tilanteisiin, vaan toimenpiteiden keskeisenä tavoitteena on taata toiminnan turvallisuus normaaliaikoina. Erilaisiin kriisitilanteisiin on pyritty koululla ennalta valmistautumaan, mutta vasta todelliset tilanteet näyttävät sen, miten siinä on onnistuttu.

Savitaipaleen **sivistystoimen valmiussuunnitelma** kuvaa toimialan varautumista erilaisista riskeistä ja uhkia varten. Valmiussuunnitelmassa kuvataan sivistystoimen toiminta normaalioloissa ja erityistilanteissa sekä yhteyshenkilöt, joiden avulla suunnitelmassa kuvattu toiminta käynnistetään. Sivistystoimen johto- / valmiusryhmään kuuluvat niin normaalioloissa kuin erityis- ja häiriötilanteissa sivistystoimenjohtaja (pj.), rehtori, apulaisrehtori, koulunjohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, kirjastotoimenjohtaja,

kulttuurisihteeri ja liikuntatoimenohjaaja. Kullekin edustajalle nimetään varaedustaja. Johtoryhmä vastaa sivistystoimen toiminnoista niin normaalioloissa kuin häiriötilanteissa.

Häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa tiedotuksesta vastaa se viranomainen, jolla on johtovastuu (esim. pelastus-, puolustus- ja poliisiviranomainen). Poikkeusolojen tiedotus sekä yhteydenpito tiedotusvälineisiin (ulkoinen tiedottaminen) hoidetaan kunnan osalta keskitetysti. Sivistystoimen sisäisestä tiedottamisesta vastaa sivistystoimenjohtaja. Normaaliajan häiriötilanteiden tiedottamisesta vastaa toimiala omatoimisesti, ellei toisin ole sovittu. Sivistystoimen tiedottaja on tällöin sivistystoimenjohtaja (p. +358 40 627 7001) ja hänen varahenkilönsä rehtori (p. +358 40 631 4441).

Valmiussuunnitelmassa esitellään toimialakohtainen riskianalyysi sekä siihen pohjautuvat suunnitelmat vaarojen ja riskien vähentämiseksi tai poistamiseksi. Valmiussuunnitelmassa esitellään myös sivistystoimen toimintojen muutokset sekä tiedotus eri häiriötilanteissa, esim. voimahuollon vakavat häiriöt ja suuronnettomuudet. Koulukeskuksessa on pelastussuunnitelman edellyttämä suojelujohtaja ja pelastuslaitoksen nimeämä turvallisuussuunnittelun yhteyshenkilö. Suojelujohtajan apuna toimii koulukeskuksen kriisiryhmä. Säännölliset valmiusharjoitukset kartuttavat riskien hallinnassa tarvittavaa tietoa.

Koulukeskuksen varautumisen lähtökohtana on koulukeskuksen turvallisuus-, pelastus- ja kriisisuunnitelmat. Yksittäisen onnettomuuden tai häiriötekijän kohdalla koulukeskuksessa toimitaan ennalta laaditun pelastussuunnitelman mukaan odottamatta sivistystoimenjohtajan tai valmiusryhmän määräyksiä tai ohjeita. Tällöin rehtori (varalla apulaisrehtori) vastaa toiminnasta, paitsi jos pelastus- tai poliisiviranomainen ottaa vastuun toiminnan johtamisesta. Rehtori (varalla apulaisrehtori) vastaa näissä tilanteissa myös yksikön sisäisestä ja ulkoisesta tiedottamisesta, ellei tiedottaminen siirry muiden viranomaisten käsiin. Psykososiaalinen tuki tai muu jälkihoito suunnitellaan kriisiryhmässä. Ryhmää tai yksilöä koskevissa kriisitilanteissa tiedotuksen hoitaa se, jonka työtehtäviin se kuuluu (esim. ryhmänohjaaja, kuraattori tai terveydenhoitaja).

Koulukeskuksen turvallisuussuunnitelmaan sisältyy pelastussuunnitelma ja kriisisuunnitelma, ja se tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa lukuvuosittain. Pelastuslakiin ja valtioneuvoston asetukseen pelastustoimesta perustuva **pelastussuunnitelma** sisältää selvityksen koulun omatoimisesta varautumisesta. Pelastussuunnitelmassa esitellään koulukeskuksen turvallisuusjärjestelyitä, ohjeita onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimista varten sekä vaarojen ja riskien ennaltaehkäisyä ym. varautumista. Pelastussuunnitelma päivitetään toiminnan tai tilojen muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Pelastussuunnitelman toimintaohjeita ym. tehdään tutuiksi henkilöstölle ja opiskelijoille: Uutta henkilöstöä perehdytetään toimimaan kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa. Lukuvuosittain henkilöstö käy yhdessä läpi toimintaohjeet ja suorittaa ns. turvakävelyn. Koko koulukeskuksen poistumisharjoitus tehdään kerran lukuvuodessa yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Harjoituksessa opiskelijat poistuvat ennako-ohjeiden mukaisesti yhteiselle kokoontumispaikalle, joka on linja-autojen lähtöpaikka. Opiskelijat suorittavat turvakävelyn ryhmänohjaajan johdolla.

Koulualue pidetään ympäristö- ja rakennusasetuksen mukaisessa kunnossa niin, ettei synny liukastumis-, putoamis-, törmäys-, palo-, sähkö- tai räjähdystapaturman vaaraa. Savitaipaleen kunnassa kiinteistöistä vastaa kiinteistöpäällikkö. **Kiinteistöhuollosta** vastaa talonmies. Veden pääsulku löytyy kellarikerroksesta. Ilmastointijärjestelmä puhdistetaan kerran kymmenessä vuodessa (7/2022). Kiinteistöpäällikkö ja talonmies ovat myös

paloturvallisuuden vastuuhenkilöt. Koulukeskus on palo-osastoitu tulipalon ja savun leviämisen estämiseksi. Palo-ovet on pidetään toimintakuntoisina ja suljettuina. Koulukeskus on varustettu kattavalla paloilmaisin- ja palohälytysjärjestelmällä, jonka toimintaa talonmies testaa säännöllisesti. Koulussa on myös runsaasti alkusammutuskalustoa, jonka toimintavarmuudesta talonmies vastaa. **Sähkölaitteiden tarkastuksen** hoitaa Sähköurakointi H. Aapro Ky. **Sähkökatkot** eivät Lappeenrannan Energian mukaan aiheuta suurta uhkaa, mutta katkoihin on varauduttu hankkimalla koulukeskukseen varageneraattori ja taskulamppuja.

Tapaturmien ehkäisyssä on ensisijaista kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden huomioiminen. Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen vähentää tapaturmariskiä. Huolehditään myös eri oppiaineiden opetukseen laadittujen turvallisuusohjeiden noudattamisesta. Koulun yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten lisäävät turvallisuutta.

Vaaralliset kemikaalit voivat olla merkittävä vaaratilanteiden aiheuttaja. Siksi niiden säilyttämisessä, käsittelyssä ja varastoinnissa noudatetaan asetusta vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista. Koulukeskuksessa vaarallisia kemikaaleja säilytetään lukituissa kaapeissa kemian ja fysiikan varastossa, joka myöskin on lukittu. Varasto ja ao. kaapit on merkitty *Kaasupullot-* ja *Varo syövyttävää* -tarroin. Kaapistosta löytyy lista vaarallisista aineista sekä ohje *Koulukemikaalien käyttöturvallisuustiedotteisiin*, joita säilytetään kaapistosta päällä. Käyttöturvallisuustiedotteet sisältävät mm. tiedot vaarallisen aineen käsittelystä, myrkyllisyydestä ja vaarallisuudesta ympäristölle, ensiapu- ja palontorjuntatoimenpiteistä sekä toimenpiteistä onnettomuuspäästöissä. Vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista on annettu riittävät tiedot alueen pelastusviranomaiselle pelastussuunnitelman laatimista varten. Koululla vaaralliseksi luokiteltuja aineita käsitellään lähinnä kemian tunneilla, ja näin ollen kemian opettajat ovat myös vastuuhenkilöitä asiassa. Heidän tehtävänä on luonnollisesti tiedottaa aineiden vaaroista opiskelijoille ja muille, jotka mahdollisesti joutuvat tekemisiin aineiden kanssa. Heillä on myös tietotaito siitä, miten toimitaan, jos jotain ikävää tapahtuu (käyttöturvallisuustiedotteet).

Ilkivallan tai muun vastaavan rikollisuuden suhteen vastuuhenkilöitä ovat talonmies ja rehtorit. Koululla on tallentava valvontajärjestelmä, joka kuvaa koulun piha-alueita taukoamatta. Lisäksi koululla on automaattinen hälytysjärjestelmä, joka kytkeytyy päälle ja pois itsenäisesti vuorokauden ajasta riippuen. Koulupäivän aikana tapahtuvaa ilkivaltaa pyritään vähentämään valistuksella ja tehokkaalla valvonnalla.

Savitaipaleen kunta ostaa **tietoturvallisuuspalvelut** Meitalta, joka vastaa niiden toimivuudesta ja ajantasaisuudesta. Yhteyksien katkeamiseen on varauduttu hankkimalla koulukeskukseen varageneraattori sekä patteriradioita luokkiin.

Opiskeluyhteisön ja -ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden tarkastus tehdään kolmen vuoden välein. Tarkastuksen yhteydessä tarkastetaan opiskeluympäristön esteettömyys ja saavutettavuus. Vastuuhenkilönä kouluterveydenhoitaja kutsuu koolle yhteistyötahot: terveystarkastaja, pelastustoimi, työterveyshuolto, työsuojelu, kunnan tekninen toimi ja koulukeskuksen edustajat. Tarkastuksessa sovittujen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

6.7.2. Ohjeet erilaisia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten

6.7.2.1. Yleiset toimintaohjeet

Onnettomuus-, uhka- ja vaaratilanteet ovat erilaisia, joten niin ovat toimintatavatkin. **Kaikissa uhka- ja vaaratilanteissa on tärkeää muistaa** seuraavat asiat:

- Pysy rauhallisena ja säilytä maltti.
- Pelasta ja / tai varoita muita.
- Soita tarvittaessa 112:
 - Kerro, kuka olet ja missä olet (Koulutie 7, 54800 Savitaipale).
 - Kerro, mitä on tapahtunut.
 - Vastaa kysymyksiin.
 - Älä sulje puhelinta, ennen kuin saat siihen luvan.

Koulukeskuksessa on oma **poistumissuunnitelmansa**, jonka mukaan toimitaan. Rakennuksesta poistutaan, jos tulee poistumishälytys. Poistumishälytys tulee joko automaattisesti tai kuuluttaen keskusradiojärjestelmän kautta.

Rehtori (varalla apulaisrehtori) vastaa uhka- ja vaaratilanteissa sekä äkillisissä kriiseissä yksikön sisäisestä ja ulkoisesta tiedottamisesta, kunnes tiedottaminen siirtyy muiden viranomaisten käsiin. Yksittäiset työntekijät ilmoittavat kyselijöille, etteivät voi kommentoida asiaa. Pienemmissä vahinkotilanteissa tiedottamisesta huolehtii paikalla ollut työntekijä, ellei toisin sovita.

6.7.2.2. Tilannekohtaiset toimintaohjeet

Toimintaohje tulipaloissa ja muissa poistumistilanteissa

- Poistumishälytys tulee keskusradiojärjestelmän kautta.
- Opettaja vie opetusryhmänsä välittömästi kokoontumispaikalle, joka on linja-autojen lähtöpaikka.
- Kun ryhmä on poistunut opetustilasta, opettaja laittaa opetustilan oven kiinni ja oven eteen roskakori / tuoli merkiksi siitä, että tila on tyhjä.
- Opettajat tarkistavat poistuessaan myös muut tilat (esim. WC:t, pienryhmätilat, keittiö) niin, ettei ketään jää koulurakennukseen. Kun tila on tyhjäksi havaittu, laitetaan merkiksi roskakori / tuoli.
- Paikalle saavuttuaan pelastusviranomainen johtaa pelastustoimia.
- Jos koulukeskukseen ei voi palata ja koulupäivä keskeytyy, Kirkonkylän alueen opiskelijat kotiutuvat omin neuvoin ja kuljetuksessa olevat opiskelijat siirtyvät liikuntatalolle odottamaan kuljetuksia.

Toimintaohje tapaturma- tai sairaskohtaustilanteissa

Tapaturmissa ja sairaskohtaustilanteissa toimitaan tilanteen mukaisesti: annetaan ensiapua ja tarvittaessa soitetaan hätänumeroon (ks. 6.7.2.1. *Yleiset toimintaohjeet*).

Savitaipaleen kunta on vakuuttanut kaikki peruskoulun ja lukion opiskelijat lakisääteisellä ja vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella vakuutusyhtiö Pohjolassa. Vakuutus on voimassa koulussa, koulumatkalla suorinta tietä kouluun ja koulusta kotiin.

- Opettaja, jonka tunnilla tai valvonnan alaisena tapaturma sattui, ohjaa opiskelijan hoitoon ja täyttää tapaturmailmoituksen.
- Opiskelija ohjataan hyvinvointiasemalle tai päivystykseen riippuen siitä, millaisesta tapaturmasta on kyse.
- Mikäli huoltaja vie itse lapsensa hoitoon, tulee ensisijaisesti asioida julkisessa terveydenhuollossa.
- Mikäli opiskelijan tapaturma on sattunut koulumatkalla tai vaatii hoitoa vasta koulupäivän jälkeen, huoltaja vie lapsen hoitoon. Asiasta on ilmoitettava mahdollisimman pian koululle ja noudatettava koulutapaturmaa koskevia ohjeita hoidon järjestämisen suhteen. Hoitoon ilmoittautumisen yhteydessä on aina mainittava, että kyseessä on koulutapaturma.
- Opiskelijan omaisuudelle sattuneita vahinkoja ei korvata. Tästä poikkeuksena on tapaturman yhteydessä rikkoutuneet silmälasit, mikäli tapaturma on vaatinut lääkärin hoitoa.

Miten toimia, kun kohtaa ulkopuolisen, tuntemattoman henkilön koulualueella

- Kysy kohteliaasti henkilön asia ja nimi.
- Ohjaa henkilö oikeaan paikkaan tai tarvittaessa pyydä kohteliaasti mutta päättäväisesti henkilöä poistumaan koulun alueelta.

Toimintaohje uhkaavan henkilön kohtaamistilanteessa

Miten toimia, kun uhkaava henkilö on koulurakennuksen ulkopuolella

- Lukitse koulun ovet rikkomalla turvasinetti keskusradiohuoneessa.
- Hälytä apua (112).

Miten toimia, kun uhkaava henkilö on koulurakennuksessa

- Pyri hälyttämään apua, jos se suinkin on mahdollista.
- Ohjaa opiskelijat luokkaan.
- Lukitse ovi.
- Sulje luokan ikkunaverhot.
- Ohjaa opiskelijat luokan turvallisimpaan osaan.
- Pysy rauhallisena ja säilytä maltti. Rauhoita muita.
- Odota, kunnes apu saapuu.

Miten toimia, kun kohtaa uhkaavan henkilön

- Pyri hälyttämään apua niin, ettei uhkaaja huomaa, jos se suinkin on mahdollista.
- Jätä uhkaavalle tilaa ja säilytä hänen reviirinsä.
- Puhu selkeästi ja lyhyesti. Myönteile.
- Pysy rauhallisena, äläkä menetä malttiasi.
- Tarjoa kunniallista perääntymistietä.

- Älä vähättele uhkaajaa tai tilannetta. Ole mieluummin joustava kuin jyrkkä. Älä jankkaa tai oikaise toisen näkemyksiä.
- Pidä kädet näkyvillä. Vältä tuijottamista. Älä käännä selkääsi. Vältä äkkinäisiä liikkeitä.
- Voita aikaa niin, että muita tulisi paikalle.

Toimintaohje pommiuhkassa

- Ole rauhallinen ja ystävällinen.
- Älä keskeytä. Tarjoa neuvottelua.
- Koeta ylläpitää keskustelua.
- Selvitä, kuka pommiuhkan takana on, missä ja minkä näköinen pommi on ja milloin se räjähtää.
- Jätä mahdollinen linja auki.
- Soita 112 ja ilmoita asiasta.
- Älä koske outoihin esineisiin. Poistu rakennuksesta. Ks. Toimintaohje tulipaloissa ja muissa poistumistilanteissa.

Toiminta kaasuvaarassa

Ulkona

- Tarkasta tuulen suunta. Poistu kaasun alta sivutuuleen. Pyri sisälle.
- Jos et pääse sisälle, pyri korkeimpaan maastonkohtaan ja vältä alavia paikkoja.
- Vältä hengästymistä liikkumalla rauhallisesti.
- Suojaa hengitystä esim. kostealla kankaalla.
- Autossa ollessasi sulje ilmanvaihto ja kuuntele radiota.

Sisällä

- Pysäytä koneellinen ilmanvaihto.
- Pyri rakennuksen yläkerrokseen. Vältä kellarikerrokseen menoa.
- Sulje ja tiivistä ovet, ikkunat ja venttiilit.
- Kuuntele ohjeita radiosta. Vältä puhelimen käyttöä.
- Hengitä kostean vaatteiden läpi, jos kaasun haju tuntuu.

Miten toimia, jos vaarallista kemikaalia pääsee ilmaan oppitunnilla

- Opettaja ohjaa opiskelijat poistumaan tilasta.
- Opettaja arvioi, pystyykö itse hoitamaan tarvittavat toimenpiteet vai ei.
- Opettaja tuulettaa tilan tai soittaa hätänumeroon.

Toiminta säteilyvaarassa

- Mene sisälle.
- Sulje rakennuksen ilmanvaihto ja tiivistä rakennus.
- Suojaudu väestönsuojaan tai kellarikerrokseen, jos se on mahdollista.
- Suojaa ruoka ja vesi.
- Avaa radio ja toimi sieltä annettavien ohjeiden mukaan.
- Nauti joditabletit vasta viranomaisen kehotuksesta.

6.7.3. Toiminta kriisitilanteissa (Kriisisuunnitelma)

Äkillisiä mieltä järkyttäviä kriisejä voivat aiheuttaa esimerkiksi läheisen **äkillinen kuolema, onnettomuus, läheltä piti -tilanne, väkivallan tai muun vakavan rikoksen uhriksi joutuminen, järkyttävässä tilanteessa silminnäkijänä oleminen sekä läheisen itsemurha tai sen yritys**. Reaktiot järkyttävään tapahtumaan voivat olla hyvin monenlaisia ja vaihdella paljonkin. Kriisitilanne voi aiheuttaa traumaattisia reaktioita, jotka vaikeuttavat merkittävästi opiskelijan tai kouluyhteisön elämää. Oikein kohdistetuilla toimilla voidaan lieventää tapahtumasta aiheutuvaa haittaa sekä tukea yksilöä ja yhteisöä.

6.7.3.1. Kriisiryhmä

Savitaipaleen koulukeskuksessa toimintaa kriisitilanteissa koordinoi **kriisiryhmä**, johon kuuluvat rehtori (varalla apulaisrehtori), terveydenhoitaja, kuraattori, seurakunnan edustaja ja SPR:n edustaja. Koollekutsujana toimii rehtori.

Kriisiryhmän tehtävänä on

- ottaa selvää tosiasioista.
- sopia jatkotoimien organisoimisesta ja tiedottamisesta sekä jälkihoidon järjestämisestä.
- miettiä tarvittavien toimien laajuus, delegointi ja koordinointi.
- harkita ulkopuolisen avun ja konsultaation tarpeellisuus.
- päättää, kuka tiedottaa, kenelle ja miten.
- huolehtia, ettei kukaan jää yksin vaikeassa tilanteessa.
- vastata koulun kriisivalmiudesta ja järjestää tarvittaessa koulutusta.

Kriisiryhmän jäsenet yhteystietoineen

Rehtori Petri Kyyrä	+358 40 631 4441
Apulaisrehtori Sami Korhonen	+358 40 713 1900
Apulaisrehtori Elina Mäkelä	+358 40 631 3623
Terveydenhoitaja Johanna Munne	+358 40 563 3897
Kuraattori Anne Siitonen	+358 40 651 1455
SPR:n valmiusryhmän edustaja	
Eija Karine	+358 440 656 889
Seija Koskiniemi	+358 50 432 4322
Taipaleen srk:n diakoni	+358 40 840 1185

Akuuttikriisiapu

Sosiaali- ja kriisipäivystys	+358 40 651 1828
Mielenterveys- ja päihdepäivystys	+358 5 352 4610

Kiireetön kriisiapu

Saimaan kriisikeskuksen ajanvaraus +358 5 453 0020

6.7.3.2. Lukiolaisten kohtaaminen kriiseissä

On tärkeää, että koulun aikuiset ovat valmiita **keskustelemaan** nuorten kanssa tuoreesta järkyttävästä tapahtumasta. Keskustelutuokioiden ei tarvitse olla pitkiä. Keskustelun keskeinen ote on tässä-ja-nyt. Aikuisen ei tarvitse olla viisas eikä osata vastata kaikkeen -

riittää, että aikuinen on turvallinen, uskaltaa näyttää omia tunteitaan ja samalla välittää luottamusta siihen, että näiden tunteiden kanssa selvittää.

Miten kohdata nuori äkillisessä kriisissä

Anna nuorelle oikeaa tietoa

- Käy nuoren kanssa asiaa läpi.
- Kysy, mitä hän tietää, mitä ajattelee asiasta ja mitä hän näki / kuuli / koki.
- Kerro, mitä itse tiedät.
- Selvitä väärinkäsitykset.
- Vältä monimutkaista kuvakieltä, esim. älä vertaa kuolemaa uneen tai matkaan.

Ota myös huomioon

- Henkilökohtaisen kokemuksen ja eläytymisen kautta syntyneet menetyksen tunteet voivat olla yhtä voimakkaita.
- Ole avoin nuoren kysymyksille.
- Juttele, kun hän sitä haluaa - älä odota juttutuokioista pitkiä.
- Tue nuorta siihen, että asiasta tulee tahattomia muistutuksia eri yhteyksissä tiedotuksen ja keskusteluitten kautta ja että se saattaa aktivoida tunteet.
- Pidä kiinni rutiineista.

Keskusteluaiheita ryhmiin

- Mitä todella on tapahtunut? Varmistetaan faktat senhetkisen tiedon mukaisiksi.
- Miten sait tietää? Missä olit / mitä olit tekemässä juuri silloin?
- Mitä ajattelit? Käydään läpi ajatukset tapahtuman / tiedon saamisen hetkellä.
- Mitä tunsit? Tunteet saattavat herätä vasta myöhemminkin. Usein ensin on vain kummastusta ja järkytystä tai tunteiden puutetta.
- Miten keho reagoi? Kehossa voi tapahtua muutoksia (jännittymistä, kipuja, levottomuutta) huomaamatta – ne palautuvat.
- Miten voi auttaa itseään / toista eteenpäin? Puhuminen, muistelu, arki, liikunta...
- Mitä koulupäivän jälkeen tapahtuu? Välitetään kotiin tietoa, että asiaa on käsitelty koulussa ja kannustetaan puhumaan myös kotona.

Seuraavassa on **toimintaohjeita erilaisiin kriisitilanteisiin**. Toiminnasta on aina päätettävä tapauskohtaisesti ja yksilöllisesti asianomaisia kuullen.

Opiskelijan kuolema

- Opiskelijan kuolemasta ilmoittaa perheelle aina viranomainen. Koulun edustaja voi olla mukana.
- Jos tiedon saa opettaja, hän välittää tiedon rehtorille, joka käynnistää tarvittavat toimet yhdessä kriisiryhmän ja/tai asianomaisen ryhmänohjaajan kanssa.
- Tapahtuneesta keskustellaan ryhmissä koulun tai opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön johdolla (tarvittaessa yhteistyössä sovitun kriisiasiantuntijan kanssa). Voidaan pitää aamunavaus tai suruliputus.
- Opiskelijoiden huoltajille ilmoitetaan, miten asiaa on käsitelty ja keihin huoltajat voivat tarvittaessa ottaa koulussa yhteyttä.
- Mahdollisesti muistetaan omaisia.
- Järjestetään mahdollisuus keskustella tapahtuneesta.
- Opiskelijoiden toipumista seurataan, ja asia otetaan puheeksi myöhemminkin.
- Hautajaisiin osallistumista tuetaan, mikäli omaiset toivovat osallistumista.

Henkilökunnan jäsenen kuolema

- Kriisiryhmä sopii toimista ja työnjaosta.
- Rehtori kertoo tapahtuneesta kouluyhteisölle.
- Opiskelijoille järjestetään mahdollisuus asiantuntijan vetämään läpikäyntikeskusteluun.
- Menehtynyttä kunnioitetaan koulutyössä: liputus tai muu muisteluhetki.
- Omaisia muistetaan ja hautajaisiin osallistutaan, mikäli omaiset sitä toivovat.

Opiskelijan lähiomaisen kuolema

- Kun tieto tulee koululle, kriisiryhmä sopii toimista.
- Kriisiryhmä tiedottaa opiskelijan opettajia ja tarvittaessa muuta henkilöstöä.
- Rehtori / ryhmänohjaaja kysyy opiskelijalta, mitä asiasta voi kertoa muulle ryhmälle. Esim. jos opiskelija on pidempään pois koulusta, ryhmälle kerrotaan, milloin ao. opiskelija palaa kouluun.
- Muistetaan opiskelijaa ja hänen perhettään.
- Opiskelijalle kerrotaan etukäteen ennen kouluun paluuta, mitä ryhmässä on keskusteltu.

4

7. Liitteet

Liite 1. Järjestyssäännöt

Liite 2. [Lastensuojeluilmoitus](#)

Liite 3. [Lukion ohjaussuunnitelma](#)

Liite 4. [Savitaipaleen lukion kurinpitosuunnitelma](#)

Liite 5. [Tasa-arvosuunnitelma](#)

4

OPH, Psykososiaalisen tuen järjestäminen.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/psykososiaalisen-tuen-jarjestaminen>. Luettu 14.2.2023.

OPH, Turvallisuuden johtaminen.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/turvallisuuden-johtaminen>. Luettu 23.5.2023.

Liite 1.

Järjestyssäännöt

Lukiomme järjestyssäännöillä pyritään siihen, että opiskelijan lukiolaissa säädetty oikeudet toteutuisivat. Nämä oikeudet ovat

- oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön
- oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta
- oikeus saada opiskeluhuollon palveluja.

Savitaipaleen lukion järjestyssäännöt ovat seuraavat:

Käytöstavat ja turvallisuus

1. Käyttäydydyn hyvin kaikkia lukiossa työskenteleviä kohtaan ja olen hyvänä esimerkkinä nuoremmille.
2. En kiusaa ketään.
3. Olen vastuussa omalta osaltani siitä, että koulu säilyy ehjänä ja siistinä.
4. En käytä tupakkatuotteita, alkoholia tai huumaavia aineita kouluaikana.

Työrauha, viihtyvyys ja asenne koulutyöhön

1. Noudatan opettajan ohjeita ja annan muille työrauhan.
2. En käytä älylaitteita ruokailussa, muutoin toimin annettujen ohjeiden mukaan.
3. Opiskelen säännöllisesti, enkä myöhästele oppitunneilta.
4. Jos olen poissa, niin huolehdin poissaoloajan tehtävistä.

Koulukuljetuksessa ja sen odottelun aikana käyttäydyn hyvin ja kohteliaasti.

Lukion keskeiset järjestyssäännöt ovat yllä olevassa listassa, mutta lukiossamme on käytössä myös muita ohjeita ja käytänteitä, joiden tarkoituksena on täsmentää järjestyssääntöjä. Se, että ne eivät ole varsinaisissa järjestyssäännöissä, johtuu siitä, että itse säännöt on haluttu pitää tarpeeksi tiiviinä.

Oppituntien aikana opiskelijat joutuvat monesti käymään mm. hammashoitolassa, terveydenhoitajalla, koulukuraattorilla tai opinto-ohjaajalla. Mikäli kyse on ennalta sovitusta ajasta, on opiskelijan kohteliaasta kertoa siitä opettajalle, jonka tunnille hän on estynyt menemästä ko. ajan vuoksi. Mikäli opiskelijalla on näyttö tai muu vastaava este, hänen tulee ottaa yhteyttä vastaanottoajan antaneeseen henkilöön vastaanottoajan muuttamiseksi. Jos opiskelijalla on jokin erityinen luottamustehtävä (esim. opiskelijakuntatoiminta) koulupäivän aikana, on opiskelija velvollinen näihin osallistumaan. Tällöinkin on kohteliaasta ilmoittaa asiasta ko. oppitunnin opettajalle.